

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія з педагогічної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

_____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ

для студентів

спеціальності	231 Соціальна робота
освітньо-професійної програми	Соціальна педагогіка
освітньо-професійного ступеня	фаховий молодший бакалавр

Київ-2023

Розробник: Кодач Лілія Іванівна, викладач циклової комісії з педагогічної освіти Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач: Кодач Лілія Іванівна

Протокол від «30» серпня 2023 року № 1

Голова циклової комісії Альона ДОЦЕНКО

Робочу програму перевірено

«___» _____ 2023 р.

Заступник директора з навчально-методичної роботи Оксана ГОЛОВЧАНСЬКА

Заступник директора з навчальної роботи Оксана КАЛАШНИК

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. (_____), «___» _____ 20__ р., протокол № ___

на 20__/20__ н.р. (_____), «___» _____ 20__ р., протокол № ___

на 20__/20__ н.р. (_____), «___» _____ 20__ р., протокол № ___

на 20__/20__ н.р. (_____), «___» _____ 20__ р., протокол № ___

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання, оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів/годин	4 /120
Курс	4
Семестр	8
Кількість змістових модулів з розподілом:	3
Обсяг кредитів	4
Обсяг годин, в тому числі:	120
Аудиторні	58
Модульний контроль	6
Семестровий контроль	-
Самостійна робота	56
Форма семестрового контролю	Залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування у майбутніх соціальних педагогів системного знання про сутність, механізми, види, фактори соціалізації особистості, вікову детермінацію соціалізаційних процесів, теоретичні підходи та концепції соціалізації.

Завдання:

- проаналізувати та узагальнити засоби, фактори та механізми соціалізації;
- визначити теорії розвитку особистості, особливості формування життєвих цінностей людини, функціонування традиціоналізованих стереотипів поведінки, складові культури, соціальні групи та соціальні ролі особистості, процес етнізації;
- сформуванати знання про концептуальні моделі, етапи, структуру, принципи соціалізації;
- виробити вміння визначати проблеми, що потребують соціально-педагогічно розв'язання, характерні для різних категорій дітей, підлітків, молоді в конкретних соціальних умовах.

Дисципліна «Соціалізація особистості», як обов'язкова основа освітньо-професійної програми, забезпечує оволодіння студентами фаховими та предметними компетентностями:

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
Фахові компетентності		
ФК-2	Здатність прогнозувати перебіг різних соціальних процесів.	Модуль 1: 1-4 Модуль 2: 5-9 Модуль 3:10-14
ФК-4	Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи й громади.	Модуль 1: 1-4 Модуль 2: 5-9 Модуль 3:10-14
ФК-13	Здатність взаємодіяти з клієнтами, представниками різних професійних груп та громад.	Модуль 2: 5-9 Модуль 3:10-14
ФК-14	Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи.	Модуль 1: 1-4 Модуль 2: 5-9 Модуль 3:10-14
Предметні компетентності		
	Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.	Модуль 2: 5-9 Модуль 3:10-14
	Здатність діяти соціально, відповідально та свідомо.	Модуль 2: 5-9 Модуль 3:10-

		14
	Знання й розуміння сутності, значення й видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного).	Модуль 1: 1-4 Модуль 2: 5-9 Модуль 3:10-14
	Здатність розробляти шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення.	Модуль 2: 5-9 Модуль 3:10-14
	Вміння визначати проблеми, що потребують соціально-педагогічного розв'язання, характерні для різних категорій дітей, підлітків, молоді в конкретних соціальних умовах.	Модуль 2: 5-9 Модуль 3:10-14
	Володіння знаннями про різні інститути соціального виховання у територіальній громаді.	Модуль 1: 1-4 Модуль 2: 5-9 Модуль 3:10-14
	Здатність формувати соціальну активність дітей та молоді.	Модуль 2: 5-9 Модуль 3:10-14
	Здатність визначати пріоритетні напрями, планувати основні етапи соціально-педагогічної діяльності, створювати безпечне сприятливе середовище.	Модуль 2: 5-9 Модуль 3:10-14
	Координувати та коригувати діяльність учасників соціально-педагогічного процесу, налагоджувати співпрацю та партнерство з різними суб'єктами соціально-педагогічної роботи, виступати посередником між об'єктами та суб'єктами соціально-педагогічної діяльності, працювати в мультидисциплінарній команді.	Модуль 2: 5-9 Модуль 3:10-14

3. Результати навчання за дисципліною

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

1. Аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах **(ПРН-10)**;
2. Знати основи вікової психології, психологічних процесів, психічних станів, психологічних якостей особистості, основ соціальної психології груп і колективу **(ПРН-16)**.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт		
		Аудиторна:		
		Лекції	Семінари	Самостій на робота
Змістовий модуль 1. Концептуальні засади процесу соціалізації людини.				
Тема 1. Підходи до вивчення поняття соціалізація	10	4	2	4
Тема 2. Моделі соціалізації особистості.	8	2	2	4
Тема 3. Складові, фактори та механізми соціалізації	10	4	2	4
Тема 4. Соціально-педагогічні умови адаптації особистості	8	2	2	4
Модульний контроль	2			
Разом	38*	12	8	16
Змістовий модуль 2. Вплив факторів соціалізації на процес становлення особистості.				
Тема 5. Становлення особистості під впливом різних факторів соціалізації	6	2		4
Тема 6. Фактори соціалізації особистості	8	2	2	4
Тема 7. Спілкування як фактор розвитку особистості	6	2		4
Тема 8. Механізм соціальної взаємодії особистості і суспільства	10	4	2	4
Тема 9. Творчий потенціал, ідентифікація та життєві стратегії особистості	10	4	2	4
Модульний контроль	2			
Разом	42*	14	6	20
Змістовий модуль 3. Соціалізація як процес опанування культурного досвіду суспільства.				
Тема 10. Життєдіяльність індивіда як система рольової реалізації	8	2	2	4
Тема 11. Особливості гендерної соціалізації	8	2	2	4
Тема 12. Психолого-педагогічні принципи соціалізації людей з інвалідністю	6	2		4
Тема 13. Культура як система. Її вплив на становлення особистості.	8	2	2	4
Тема 14. Субкультура як соціальне явище	8	2	2	4
Модульний контроль	2			
Разом	40	10	8	20
Усього	120*	36	22	56

*з урахуванням модульного контролю

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Концептуальні засади процесу соціалізації людини Тема 1. Підходи до вивчення поняття соціалізація

Основні уявлення про соціалізацію. Соціалізація як наукова і навчальна проблема. Місце курсу в системі педагогічної освіти та його зв'язок з іншими навчальними дисциплінами. Визначення соціалізації як складного і тривалого процесу взаємодії людини і суспільства. Розвиток соціалізації як науки в історичному аспекті. Вчення Ф.Гіддінгса, Т.Гарда, Т.Парсонса, Ч.Кулі, Дж. Міда. Співвідношення понять «соціалізація», «виховання», «розвиток».

Основні поняття теми: соціалізація, суспільство, процес, розвиток, взаємодія.

Семінарське заняття 1. Соціалізація як соціально-педагогічне явище.

Основна література: 1, 2, 3, 4. Додаткова література: 4, 7, 9, 12, 14.

Тема 2. Моделі соціалізації особистості.

Моделі соціалізації: модель З.Фрейда, модель «міжособистісного спілкування» (Ч.Кулі, Дж. Мід), «когнітивна» модель соціалізації (Ж. Піаже, Маслоу, Л.Кольберг). Етапи соціалізації за Н.А.Андреєнковою. Еволюційна теорія соціалізації (Е.Г.Еріксон).

Основні поняття теми: особистість, соціалізація, суспільство, модель, етап, формування.

Семінарське заняття 2. Наукові концепції соціалізації особистості.

Основна література: 1, 2, 3, 4. Додаткова література: 4, 7, 9, 12, 14.

Тема 3. Складові, фактори та механізми соціалізації.

Складові соціалізації: класифікація та особливості. Засоби соціалізації. Класифікація та визначення основних факторів та етапів соціалізації за А.В.Мудриком. Механізми соціалізації: рефлексійний, традиційний, інституційний, стилізований, міжособистісний.

Основні поняття теми: соціалізація, суспільство, процес, розвиток, взаємодія, етап, механізми, фактори.

Семінарське заняття 3. Сутність та універсальні характеристики процесу соціалізації.

Основна література: 1, 2, 3, 4. Додаткова література: 4, 7, 9, 12, 14.

Тема 4. Соціально-педагогічні умови адаптації особистості.

Адаптивні взаємодії людини і навколишнього середовища. Форми адаптації. Біологічна, психологічна та соціальна адаптації. Рівні соціальної адаптації. Соціальна адаптація під час воєнного стану. Функції та механізми соціальної адаптації. прогресивна та регресивна адаптація особистості. Етапи адаптаційної діяльності. Соціально-педагогічні та організаційні умови адаптації особистості.

Основні поняття теми: адаптація, адаптаційний потенціал, соціалізація, суспільство, процес, розвиток, взаємодія, етап.

Семінарське заняття 4. Особливості соціалізації представників різних

вікових груп.

Основна література: 1, 2, 3, 4. Додаткова література: 1, 4, 7, 9, 12, 14.

Змістовий модуль 2. Вплив факторів соціалізації на процес становлення особистості.

Тема 5. Становлення особистості під впливом різних факторів соціалізації

Характеристика мега-, макро-, мезо- та мікрофакторів соціалізації особистості, Характеристики та межі мікросоціуму та макросоціуму. Створення виховного середовища у мікросоціумі. Характеристика групи ровесників. Особливості регіону. Спільні та відмінні риси сільського та міського типу поселення в аспекті впливу на процес становлення особистості. Вплив війни в Україні на соціалізацію дітей та молоді. Засоби масової комунікації як фактор соціалізації особистості. Функції ЗМІ. Вплив ЗМІ на становлення особистості.

Основні поняття: фактори соціалізації, мікросоціум, сім'я, ровесники, загальноосвітні навчальні заклади, ЗМІ, регіон, церква, школа.

Основна література: 1, 2, 3, 4. Додаткова література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 12, 14.

Тема 6. Фактори соціалізації особистості

Тип поселення як фактор соціалізації особистості. Етнос як фактор соціалізації. Вітальні особливості соціалізації. Менталітет і виховання. Характеристика сутності понять «країна», «держава». Визначення понять «планета» і «світ». Глобальні планетарно-світові процеси і проблеми.

Основні поняття: фактори соціалізації, мікросоціум, сім'я, ровесники, загальноосвітні навчальні заклади, ЗМІ.

Семінарське заняття 5. Фактори соціалізації особистості.

Основна література: 1, 2, 3, 4. Додаткова література: 2, 4, 6, 7, 9, 11, 12, 13, 14.

Тема 7. Спілкування як фактор розвитку особистості.

Поняття спілкування в соціологічній науці. Місце спілкування в житті особистості. Основні умови успішного міжособистісного спілкування. Коло спілкування та його роль у соціальному самопочутті особистості. Основні види спілкування: офіційне та неофіційне, стихійне та організоване тощо. Функції спілкування: інформаційна, афективна, регулятивна. Проблема міжособистісного взаєморозуміння. Перешкоди на шляху до взаєморозуміння.

Основні поняття: спілкування, коло спілкування, офіційне спілкування, неофіційне спілкування, стихійне спілкування, організоване спілкування, функції спілкування, міжособистісне взаєморозуміння.

Основна література: 1, 2, 3, 4. Додаткова література: 1, 3, 4, 7, 9, 12, 13, 14.

Тема 8. Механізм соціальної взаємодії особистості і суспільства.

Поняття соціальної взаємодії та її рівні: міжособистісний, груповий, соціальний. Соціальна активність особистості. Основні критерії соціальної активності: спрямованість, прийняття, реалізація. Соціальні норми та соціальний контроль як регулятори соціальної взаємодії. Види соціальних

норм (правові, моральні, політичні та ін.). Поняття соціального контролю та соціальних санкцій. Види соціальних санкцій (позитивні, негативні, формальні, неформальні).

Основні поняття: соціальна взаємодія, рівні соціальної взаємодії, соціальна активність, спрямованість, прийняття, реалізація, соціальні норми, соціальний контроль, соціальні санкції.

Семінарське заняття 6. Механізм соціальної взаємодії особистості і суспільства.

Основна література: 1, 2, 3, 4. *Додаткова література:* 2, 4, 7, 9, 12, 14.

Тема 9. Творчий потенціал, ідентифікація та життєві стратегії особистості

Поняття творчості. Значення творчості для розвитку особистості. Біологічні, філософські та соціологічні концепції творчості. Здібності, творчі здібності, обдарованість, творча обдарованість, талант та геніальність як рівні інтелектуального розвитку особистості. Пізнавальна творчість як знаходження нових знань. Ідентифікація особистості як визначення людини у соціальному просторі. Ідентичність як відчуття збігу зовнішнього та внутрішнього «Я». Види ідентичностей: гендерна, сімейна, економічна, громадянська, мовна, конфесійна та ін. Соціально-структурний аспект ідентифікації. Поняття стилю та способу життя. Історія виникнення поняття “стиль життя”. Ставлення до життя та його основні типи (оптимізм і скептицизм, практичний і споглядальний). Актуальний та потенційний життєвий успіх. Поняття життєвої стратегії. Життєві стратегії особистості у суспільстві, що трансформується. Соціально-педагогічна робота з розкриттям творчих здібностей здобувачів освіти.

Основні поняття: творчість, концепції творчості, здібності, обдарованість, ідентифікація особистості, зовнішнє «Я», внутрішнє «Я», стиль життя, спосіб життя, життєвий успіх, життєва стратегія.

Семінарське заняття 7. Творчий потенціал, ідентифікація та життєві стратегії особистості.

Основна література: 1, 2, 3, 4. *Додаткова література:* 4, 5, 7, 9, 11, 12, 13, 14.

Змістовий модуль 3. Соціалізація як процес опанування культурного досвіду суспільства

Тема 10. Життєдіяльність індивіда як система рольової реалізації.

Соціальні ролі особистості як механізми соціалізації. Сутність понять «соціальна роль» і «соціальний статус». Професійні ролі як основа соціальних ролей людини. Рольові функції особистості у процесі входження у суспільство. Життєдіяльність індивіда як система рольової реалізації. Рольова структура особистості і рольові конфлікти.

Основні поняття теми: гендер, індивід, соціалізація, модель, ролі, функції, механізми

Семінарське заняття 8. Складові успішної соціалізації особистості.

Основна література: 1, 2, 3, 4. *Додаткова література:* 1, 3, 4, 7, 9, 12, 14.

Тема 11. Особливості гендерної соціалізації.

Гендерний паритет в умовах розбудови сучасного українського суспільства. Гендерна психологія. Гендер і сексуальність. Проблема гендерного паритету. Участь жінок в суспільному житті, політиці.

Основні поняття теми: гендер, статева ідентичність, гендерна ідентичність.

Семінарське заняття 9. Гендерний паритет в умовах розбудови сучасного українського суспільства.

Основна література: 1, 2, 3, 4. *Додаткова література:* 4, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14.

Тема 12. Психолого-педагогічні принципи соціалізації людей з інвалідністю.

«Комплекс інвалідності». Симптом вивченої безпорадності; відчуття втрачених можливостей. Ресоціалізація і реабілітація особи з інвалідністю.

Основні поняття теми: абілітація, заміщення, фізична активність.

Основна література: 1, 2, 3, 4. *Додаткова література:* 4, 6, 7, 8, 9, 12, 14.

Тема 13. Культура як система. Її вплив на становлення особистості.

Місце культури у сучасному суспільстві. Роль культури у становленні громадянської, національної свідомості та в державному процесі. Визначення поняття «культура». Характеристика основних елементів культури як системи. Основні види, форми і рівні культури. Взаємодія культур. Соціальні функції культури.

Основні поняття теми: культура, особистість, соціалізація, суспільство, види, форми, функції, засаби масової інформації, Інтернет мережа.

Семінарське заняття 10. Вплив культури на соціалізацію особистості.

Основна література: 1, 2, 3, 4. *Додаткова література:* 1, 2, 4, 7, 9, 12, 13, 14.

Тема 14. Субкультура як соціальне явище.

Субкультура як соціальне явище. Молодіжна субкультура. Вплив субкультури на соціалізацію молоді. Ціннісні орієнтації носіїв субкультури. Ознаки субкультури: жаргон, фольклор, мода, захоплення тощо. Діяльність соціального педагога щодо попередження виникнення та поширення негативних проявів субкультур в навчальному закладі.

Основні поняття теми: субкультура, особистість, соціалізація, суспільство, види, форми, функції, взаємодія.

Семінарське заняття 11. Значення субкультури в сучасному світі та житті підлітка.

Основна література: 1, 2, 3, 4. *Додаткова література:* 1, 2, 3, 4, 5, 7, 9, 11, 12, 13, 14.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	6	6	7	7	5	5
Відвідування семінарських занять	1	4	4	3	3	4	4
Робота на семінарському занятті	10	4	40	3	30	4	40
Виконання завдання для самостійної роботи	5	4	20	5	25	5	25
Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25	1	25
Разом			95		100		99
Максимальна кількість балів		294					
Розрахунок коефіцієнта		2,94					

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Завдання для самостійної роботи є необхідною частиною навчально-методичного комплексу дисципліни.

Зміст самостійної роботи студентів має таку структуру:

1. Опрацювати зміст тем за літературою.
2. Відповісти на питання до семінарського заняття.
3. Виконати завдання (оцінюється в 5 балів).

Змістовий модуль 1. Концептуальні засади процесу соціалізації людини

Тема 1. Підходи до вивчення поняття соціалізація

1. Зробіть порівняльну характеристику вчень різних дослідників стосовно соціалізації. Визначте спільне та відмінне в їх думках.

Тема 2. Моделі соціалізації особистості.

1. Як Ви вважаєте, яку роль у становленні особистості грає біологічна спадковість, а яку – соціальні умови і виховання? Обґрунтуйте свою думку.

Тема 3. Складові, фактори та механізми соціалізації.

1. Як, на Вашу думку, чи можна створити таку ситуацію в суспільстві або хоча б у конкретній групі, щоб неформальні лідери стали формальними, а формальні просто зникли б, давши їм місце? Була б така ситуація соціальним злом або добром?

2. Охарактеризуйте роль сім'ї в процесі соціалізації. Як, на Вашу думку, позначається в процесі формування особистості неповнота сім'ї родини? Чим це пояснюється?

Тема 4. Соціально-педагогічні умови адаптації особистості.

1. Подайте у формі таблиці основні соціально-педагогічні умови особистості, які в них особливості?

Змістовий модуль 2. Вплив факторів соціалізації на процес становлення особистості.

Тема 5. Становлення особистості під впливом різних факторів соціалізації

1. Згадайте казку про Дюймовочку. Спочатку хрущ був у захваті від Дюймовочки, вона здавалася йому дуже гарною. Але коли він показав її іншим хрущам, вони сказали: «Яка убогість! У неї немає вусиків! У неї навіть є талія!» І жук негайно розлюбив Дюймовочку і відправив її куди ока дивляться. Яка риса групової психології виявилася в цьому випадку?

Тема 6. Фактори соціалізації особистості

1. Що таке у вашому розумінні етнос? Охарактеризуйте основні концепції етносу. Яка з них вам представляється найбільш точною? Наведіть аргументи на підтримку своєї точки зору.

2. Назвіть і охарактеризуйте відомі вам типи етнічної ідентифікації. Що таке етноцентризм? Вважаєте ви його негативним чи позитивним явищем? Аргументуйте свою відповідь.

3. Проаналізуйте відомі вам етнічні стереотипи і їх вплив на соціалізацію особистості.

Тема 7. Спілкування як фактор розвитку особистості.

1. Уявіть собі світ, де немає нічого, що могло б послужити Вам дзеркалом. Воно необхідно Вам для того, щоб подивитися на себе з боку. Як ви думаєте, змінилися б у такому світі міжособистісні відносини радикально в порівнянні з нашими?

Тема 8. Механізм соціальної взаємодії особистості і суспільства.

1. Проаналізуйте процес впливу оточення на соціалізацію особистості. Чи дійсно, наше коло зв'язків формує нас як індивідів?

Тема 9. Творчий потенціал, ідентифікація та життєві стратегії особистості

1. Чи впливає творчість на ідентифікацію особистості в суспільному

житті? Обґрунтуйте свою думку, опираючись на приклади з життя, фільмів, літератури тощо.

Змістовий модуль 3. Соціалізація як процес опанування культурного досвіду суспільства

Тема 10. Життєдіяльність індивіда як система рольової реалізації.

1. Кожна доросла людина виконує безліч соціальних ролей, що найчастіше приводить до виникнення внутрішньорольових, міжрольових конфліктів. Проаналізуйте накопичений досвід студентського життя і назвіть кілька типових конфліктів різного роду. Які способи розв'язання цих конфліктів виявляються найбільш успішними?

2. Спробуйте пояснити, чим театральні ролі відрізняються від соціальних і що вони мають спільного. Адже, зрештою, поняття «соціальної ролі» прийшло з театального світу.

Тема 11. Особливості гендерної соціалізації.

1. Як Ви оцінюєте твердження феміністів про гендерну нерівність, що існує у всіх сучасних суспільствах? Як, по-вашому, у чому повинна виражатися соціальна рівність статі? Як варто оцінювати вимоги «повернути жінку в родину»? Чи дійсно потрібна жінці, на Ваш погляд, соціальна і матеріальна самостійність?

2. У книзі американського психолога Е.Берна «Ігри, у які грають люди...» приводиться такий епізод. Чоловік приходить додому й бачить, що у квартирі не прибрано, не витертий пил. Неважко представити реакцію, так сказати «середньостатистичного» чоловіка. Зрозуміло, як поведеться і дружина. Скоріше на докори вона відповість, підвищивши голос: «А я, що не працюю, взяв би ганчірку і витер цей самий пил...». Але БERN рекомендує чоловікові діяти інакше, а саме, написати на столі одну фразу: «Я тебе люблю!» У чому переваги такого підходу? Якою буде реакція дружини? Чи допоможе тактовність чоловіка уникнути сварки?

Тема 12. Психолого-педагогічні принципи соціалізації людей з інвалідністю.

1. Порівняйте основні процеси соціалізації людей з інвалідністю із соціалізацією людей без інвалідності. Які особливості можна відслідкувати?

Тема 13. Культура як система. Її вплив на становлення особистості.

1. Наведіть приклади того, як усталені орієнтації (конвенціональні значення, стереотипи) підкріплюються в соціальній взаємодії у вигляді жартів, прислів'їв та приказок.

2. Пригадайте основні положення теорії Е. Еріксона та дайте відповіді на такі питання:

Чи вважаєте Ви, що культура не може забезпечити адекватну підтримку на кожній окремій стадії соціалізації?

Чи доводилося Вам спостерігати які-небудь забобони, що укладаються в концепцію Е. Еріксона щодо псевдоспецифікації?

Чи вважаєте Ви, що теорія Е. Еріксона враховує специфіку соціалізації

представників різної статі? Які, на Ваш погляд, є розбіжності у шляхах розвитку статевої ідентичності в межах сучасної української культури?

Чи вважаєте Ви, що ранній вибір кар'єри і технічних дисциплін перешкоджає досягненню ідентичності, а відстрочений вибір дисциплін і гуманітарні науки фасилітують цей процес (як вважають Еріксон, Коту та К. Левін)?

Якщо Вам доводилося жити в іншій країні, порівняйте її культуру із сучасною українською культурою. Чи існують, на Вашу думку, відмінності у проведенні дозвілля на будь-якій із восьми психосоціальних стадій соціалізації особистості? Які саме?

Тема 14. Субкультура як соціальне явище.

1. Охарактеризуйте особливості підлітково-юнацької субкультури у Вашому місті.

Загальні критерії оцінювання самостійної роботи студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
5	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Студент здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал. Практичне завдання виконане правильно, як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом.
4	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Студент виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. У відповідях допущені несуттєві помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення слухача до фактів.
3	Студент у цілому оволодів суттю питань з даної теми, намагається аналізувати факти й події, робити висновки, але дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні матеріалу. У практичних завданнях припущені несуттєві помилки.
2	Оцінюється завдання, що містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Студент виявив неспроможність висвітлити питання чи питання висвітлені неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення.
1	Оцінюється завдання, що містять знання у формі окремих фактів, елементарних уявлень, що відтворюють незначну частину навчального матеріалу, володіють окремими видами умінь на рівні копіювання зразка, виконання певної навчальної дії.

6.3.Критерії оцінювання виконання практичних робіт та відповіді на семінарському занятті

Виконання практичних робіт та відповідь студента на семінарському занятті оцінюється за 10-бальною шкалою.

Кількість балів	Значення оцінки (характеристика відповіді)
10	Відмінний рівень виконання завдань/відповідь повна, вичерпна й достатньо обґрунтована з можливими незначними недоліками
9	Достатньо високий рівень виконання завдань/відповідь без суттєвих (грубих) помилок, але не містить повних обґрунтувань
8	В цілому добрий рівень виконання завдань/відповідь містить незначну кількість несуттєвих помилок
7	Посередній рівень виконання завдань/відповідь містить значну кількість недоліків та/або незначну кількість помилок
5-6	Мінімально допустимий рівень виконання завдань, містить недоліки та помилки/відповідь неповна, що характеризується недостатньою обґрунтованістю, фрагментарністю, наявністю недоліків та помилок
3-4	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у формальному запам'ятанні деяких понять і фактів, без належного їх розуміння, нездатності застосувати такі знання при вирішенні завдань
1-2	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у неспроможності відтворити означення базових понять, положень, невмінні їх застосувати або виконання завдання/відповідь розпочата чи взагалі відсутня.

6.4. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульний контроль проводиться за навчальним матеріалом окремих модулів після завершення лекційних і семінарських занять в письмовій формі. Тривалість проведення письмового модульного контролю становить 2 академічні години. Модульний контроль проводиться в письмовій формі і містить 25 різних за формою тестів. За кожну правильну відповідь на одне тестове завдання виставляється 1 бал, за неправильну відповідь – 0 балів.

Максимальна кількість балів за виконання роботи – 25.

6.5. Форма семестрового контролю – залік

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Рекомендовані джерела

Основна (базова):

1. Зозуляк-Случик Р.В. Основи соціалізації особистості: навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти (освітньо-професійна програма «Соціальна педагогіка»). 2-ге видання. Івано-Франківськ: НАІР, 2021. 222 с.
2. Соціальна робота: реалії та виклики часу: навчально-методичний посібник. Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2021. 219 с.
3. Пліско Є.Ю. Соціалізація особистості: навчальний посібник. Слов'янськ: Видавництво Б. І. Маторіна, 2021. 50 с.
4. Юрченко С. Соціалізація особистості в умовах компетентнісного підходу. Луцьк, 2020. 44 с. URL: <https://naurok.com.ua/socializaciya-osobistosti-v-umovah-kompetentnisonogo-pidhodu-235071.html>

Додаткова:

1. Артеменко С.Б., Оніщук І.І., Фляшнікова А.Б. Вплив медіакультури на соціалізацію особистості в сучасному інформаційному суспільстві. Грааль науки. №25. Тернопіль, 2023. С. 229-232. URL: <https://archive.journal-grail.science/index.php/2710-3056/article/view/1026>
2. Будник О. Етнічна соціалізація особистості: простір родинних виховних традицій. Україно моя вишивана : етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки: зб. тез Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції, 21 травня 2020 р. Київ: Педагогічна думка, 2020. С. 25-27.
3. Возніченко К. Вплив неформальних об'єднань на соціалізацію підлітків. Актуальні проблеми соціальної сфери. Житомир: Вид-во Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2022. Вип. 12. С. 7-8. URL: http://eprints.zu.edu.ua/33938/1/%D0%90%D0%9F%D0%A1%D0%A1_%D0%92%D0%B8%D0%BF_12_2022.pdf
4. Водолазська О. О. Психологія соціалізації особистості та її порушень. Диференціальний підхід у дослідженні професійного самоздійснення особистості: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (24-25 березня 2022 р.). Одеса: ФОП Бєлий А. Є. 2022. С. 161-166. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/15974>
5. Лихачова В. Е. Соціалізація здобувачів вищої освіти засобами рекламно-інформаційних технологій. Кривий Ріг, 2022. 79 с.
6. Макарчук Ю. Особливості соціалізації дітей з одnodітних сімей. Актуальні проблеми соціальної сфери. Житомир: Вид-во Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2022. Вип. 12. С. 8-11. URL: http://eprints.zu.edu.ua/33938/1/%D0%90%D0%9F%D0%A1%D0%A1_%D0%92%D0%B8%D0%BF_12_2022.pdf
7. Москалець В.П. Психологія особистості: підручник. Київ: Ліра-К, 2021. 364 с.

8. Олійник Г., Пилук Н. Особливості соціалізації дітей з особливими потребами у сучасному українському суспільстві. *Social Work and Education*. 2020. Vol. 7, No. 2. P. 178-185. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/24585>

9. Поліщук С.П. Соціалізація особистості як чинник розвитку соціальної зрілості студентів. Методи і технології загальної і соціальної психології та психотерапії в умовах сучасного суспільства. Матеріали IV науково-практичної конференції з міжнародною участю (21 травня 2020 року, м. Київ). Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. С. 164-168. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/32612/Polishchuk.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

10. Соціалізація молоді з особливими освітніми потребами: кращі практики: метод. посіб. / за загальною редакцією А. Базиленко. Київ: Талком, 2020. 128 с. URL: https://uu.edu.ua/upload/Nauka/Electronni_naukovi_vidannya/Inkljuzivne_osvitn_seredo_vische/socializacija_molodi_z_osoblivimi_osvitnimi_potrebami.pdf?fbclid=IwAR0VeQsu4B7GcVICmRnnSD8gIS-u2naMrChzGzMIIImwaMPW50KmW78mH9Hk

11. Стрижаков А. Особливості професійного змісту соціалізації особистості. *The Sources of Pedagogical Skills: The journal*. Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University. Poltava, 2023. P. 218-224. URL: <http://sources.pnpu.edu.ua/article/view/283428/279724>

12. Стрижаков А. Соціальна активність – джерело інтенсифікації соціалізації особистості. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету, (1). Умань, 2023. С. 79-87. URL: <http://znp.udpu.edu.ua/article/view/276945>

13. Тарасов Д. Роль громадських молодіжних організацій у процесі соціалізації особистості. Актуальні проблеми соціальної сфери. Житомир: Вид-во Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2022. Вип. 12. С. 17-19. URL: http://eprints.zu.edu.ua/33938/1/%D0%90%D0%9F%D0%A1%D0%A1_%D0%92%D0%B8%D0%BF_12_2022.pdf

14. Трускевич О. Психолого-педагогічні методи соціальної роботи у питання соціалізації. Соціальна робота: становлення, перспективи, розвиток. Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції. Львів: ЛДУ БЖД, 2020. С. 244-249. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6913/1/%d0%a1%d1%82%d0%b0%d1%82%d1%82%d1%8f%20%d1%81%d0%be%d1%86%d1%96%d0%b0%d0%bb%20%d1%80%d0%be%d0%b1%d0%be%d1%82%d0%b0%202020.pdf>

8. Навчально-методична карта дисципліни «Соціалізація особистості»

Разом: 120 год. лекції – 36 год., семінарські заняття – 22 год., модульний контроль – 6 год., самостійна робота – 56 год.

Модулі	Змістовий модуль 1.				Змістовий модуль 2.					Змістовий модуль 3.				
Назва модуля	Концептуальні засади процесу соціалізації людини				Вплив факторів соціалізації на процес становлення особистості.					Соціалізація як процес опанування культурного досвіду суспільства				
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Дати														
Теми лекцій	Підходи до вивчення поняття соціалізації	Моделі соціалізації особистості	Складові, фактори та механізми соціалізації	Соціально-педагогічні умови адаптації особистості	Становлення особистості під впливом різних факторів соціалізації	Фактори соціалізації особистості	Спілкування як фактор розвитку особистості	Механізм соціальної взаємодії особистості і суспільства	Творчий потенціал, ідентифікація та життєві стратегії особистості	Життєдіяльність індивіда як система рольової реалізації	Особливості гендерної соціалізації	Психолого-педагогічні принципи соціалізації людей з інвалідністю	Культура як система. Її вплив на становлення особистості.	Субкультура як соціальне явище
Теми семінарських занять	Соціалізація як соціально-педагогічне явище	Наукові концепції соціалізації особистості	Сутність та універсальні характеристики процесу соціалізації	Особливості соціалізації представників різних соціальних груп		Фактори соціалізації особистості		Механізм соціальної взаємодії особистості і суспільства	Творчий потенціал, ідентифікація та життєві стратегії особистості	Складові успішної соціалізації особистості	Гендерний паритет в умовах розбудови сучасного українського суспільства		Вплив культури на соціалізацію особистості.	Значення субкультури в сучасному світі та житті підлітка
Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1				Модульна контрольна робота 2					Модульна контрольна робота 3				
Підсумковий контроль	Залік													